

Hvem tager ansvar for fremtidens faglærte?

I fag med mangel på arbejdskraft, står unge uden læreplads

Manglen på lærepladser ligger meget højt sammenlignet med før krisen. Siden 2012 har der været 10.000-12.000 elever, der i hver måned har manglet en læreplads i en virksomhed. Selv inden for de områder, hvor der er stor efterspørgsel på arbejdskraft efter endt uddannelse, er der over 2.000 elever, der mangler en læreplads i en virksomhed.

af chefanalytiker **Mie Dalskov Pihl**

21. januar 2018

Analysens hovedkonklusioner

- Hver måned siden midten af 2012 har der været en mangel på 10.000-12.000 lærepladser i virksomheder. I samme periode er antallet af elever, der kommer i skolepraktik steget.
- Der er store forskelle mellem de forskellige uddannelsesområder. På merkantiluddannelserne mangler ca. 2.500 elever en læreplads i en virksomhed, hvorimod få elever mangler læreplads inden for bygnings- og brugerservice.
- Selv inden for de uddannelsesområder, hvor der er mangel på arbejdskraft (de såkaldte "fordelsuddannelser"), er der også problemer med at finde lærepladser til alle. Ca. 2.200 elever på en fordelsuddannelse mangler en læreplads i en virksomhed.

Kontakt

Chefanalytiker

Mie Dalskov Pihl

Tlf. 33 55 77 20

Mobil 26 20 40 36

md@ae.dk

Kommunikationschef

Mikkel Harboe

Tlf. 33 55 77 28

Mobil 28 36 87 50

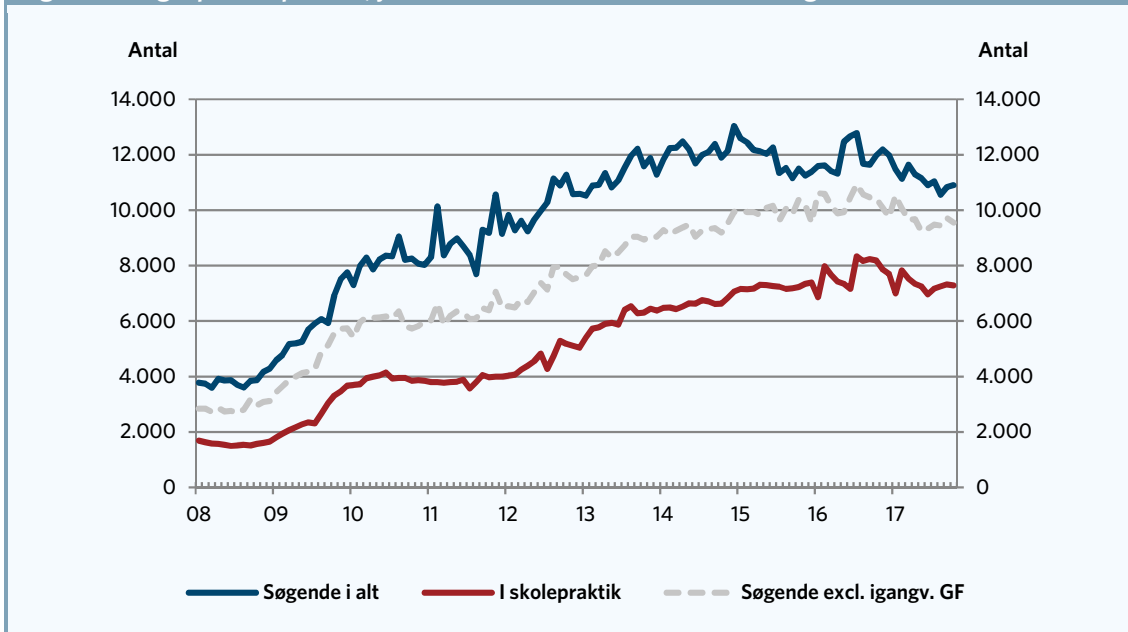
mh@ae.dk

Stor mangel på lærepladser

Manglen på lærepladser ligger meget højt sammenlignet med før krisen. Praktikpladsstatistikken fra Undervisningsministeriet viser, at der i hver måned siden midten af 2012 har været 10-12.000 elever, der står uden en læreplads i en virksomhed. Antallet af elever der mangler en læreplads har været markant stigende siden krisen.

Dog er der elever, der er kommet i skolepraktik i stedet for en læreplads i en virksomhed. Antallet af elever der kommer i skolepraktik har også været stigende i samme periode. I dag er der ca. 7-8.000 elever, der hver måned er i skolepraktik. Op til og før krisen var det blot omkring 2.000 unge per måned, der var i skolepraktik. Så fordi virksomheder ikke tager flere elever i lære end hvad de gør, så er der altså et stigende antal elever, der må tage uddannelsen i skolepraktik i stedet.

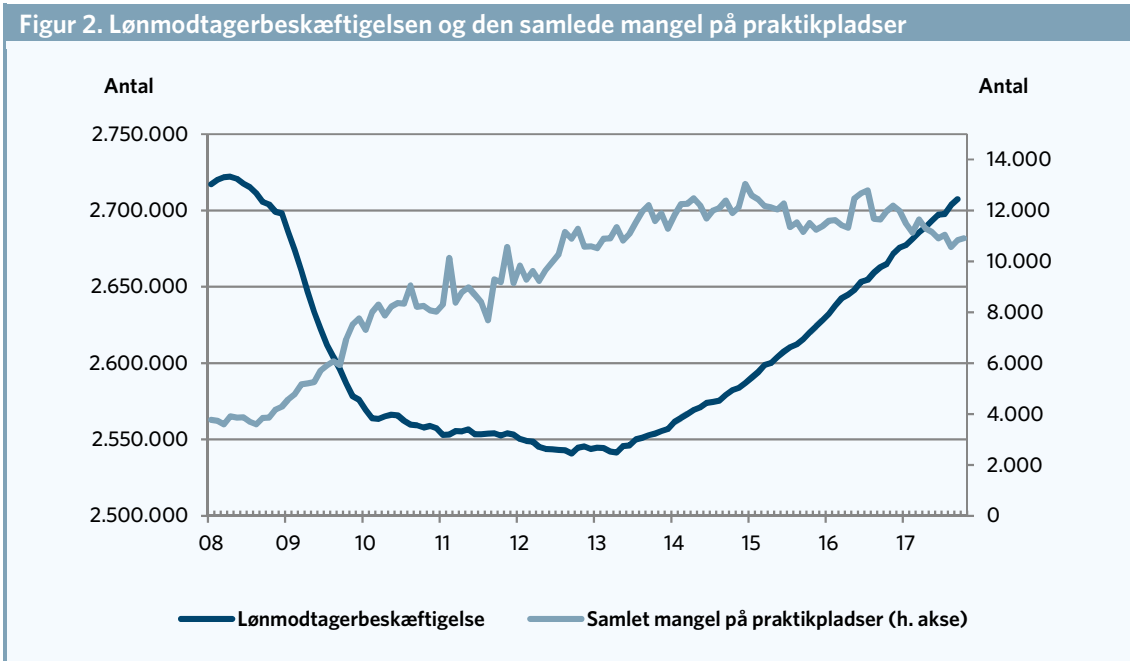
Figur 1. Mangel på lærepladser, jan. 2008 - oktober 2017 (sæsonkorrigeret)

Anm.: Det skal bemærkes, at EUD-reformen fra sommeren 2015 har medført ændringer i forhold til strukturen på uddannelserne. "Søgende i alt" består af elever i skolepraktik samt alle, der aktivt søger læreplads.
 Kilde: AE pba. Lærepladsstatistikken okt. 2017 (dannet 19-12-17).

Ser man på den samlede mangel på virksomhedslærepladser i oktober 2017, så var der knap 11.000 elever, der manglede en læreplads i en virksomhed (sæsonkorrigeret). Det er en lille forbedring sammenlignet med for et år siden, hvor ca. 12.000 manglede en praktikplads.

Alligevel er det bemærkelsesværdigt, at manglen på praktikpladser fortsat ligger så højt set i forhold til den generelle konjunkturmæssige situation, jf. figur 2. Siden 2013 har lønmodtagerbeskæftigelsen været stigende, men alligevel har praktikpladskøen fortsat ligget højt på 10-12.000 manglende praktikpladser pr. måned.

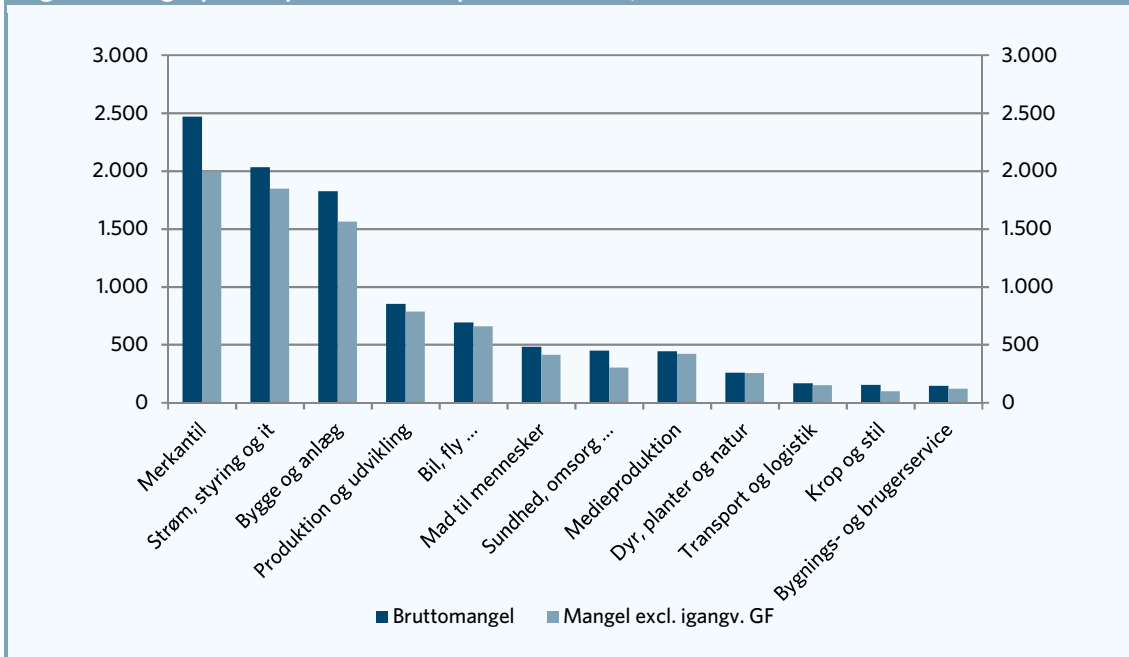
Anm.: Sæsonkorrigeret.
 Kilde: AE pba. Danmarks Statistisk samt Praktikpladsstatistikken okt. 2017 (dannet 19-12-17).

Manglen på lærepladser er bredt funderet ud over uddannelsesområder. Det ses af figur 3, der viser de uddannelser, hvor flest elever står uden en læreplads i en virksomhed. Det er i høj grad merkantiluddannelserne, hvor mange elever står og mangler en læreplads i en virksomhed. Her mangler knap 2.500 elever en læreplads. Trækker man dem fra, som stadig er på grundforløbet på merkantiluddannelserne, så er der stadig ca. 2.000 elever, som mangler en læreplads i en virksomhed.

Der er også et højt antal elever inden for strøm-, styring- og it-uddannelserne og bygge og anlæg uddannelserne, der mangler en læreplads i en virksomhed. Inden for strøm-, styring- og it-uddannelserne er der 2.000 elever, der står og mangler en læreplads i en virksomhed og inden for bygge- og anlæg uddannelserne er der 1.800. Trækker man de elever fra, som stadig er på grundforløbet, så er der stadig knap 1.900 elever, der mangler en læreplads i en virksomhed inden for strøm, styring og it og knap 1.600 elever inden for bygge og anlæg.

De uddannelser, hvor færrest elever står og mangler en læreplads i en virksomhed, er inden for transport og logistik, bygnings- og brugerservice samt krop og stil.

Figur 3. Mangel på lærepladser fordelt på uddannelser, oktober 2017

Anm.: Figuren er lavet på baggrund af de rå data, dvs. ikke sæsonkorrigeret. Der er anvendt gruppering på indgange, og der er tale om bruttomanglen, dvs. lærepladssøgende samt elever i skolepraktik.
 Kilde: AE pba. Lærepladsstatistikken okt. 2017 (dannet 19-12-17).

Selv inden for områder med mangel på arbejdskraft, står unge uden læreplads

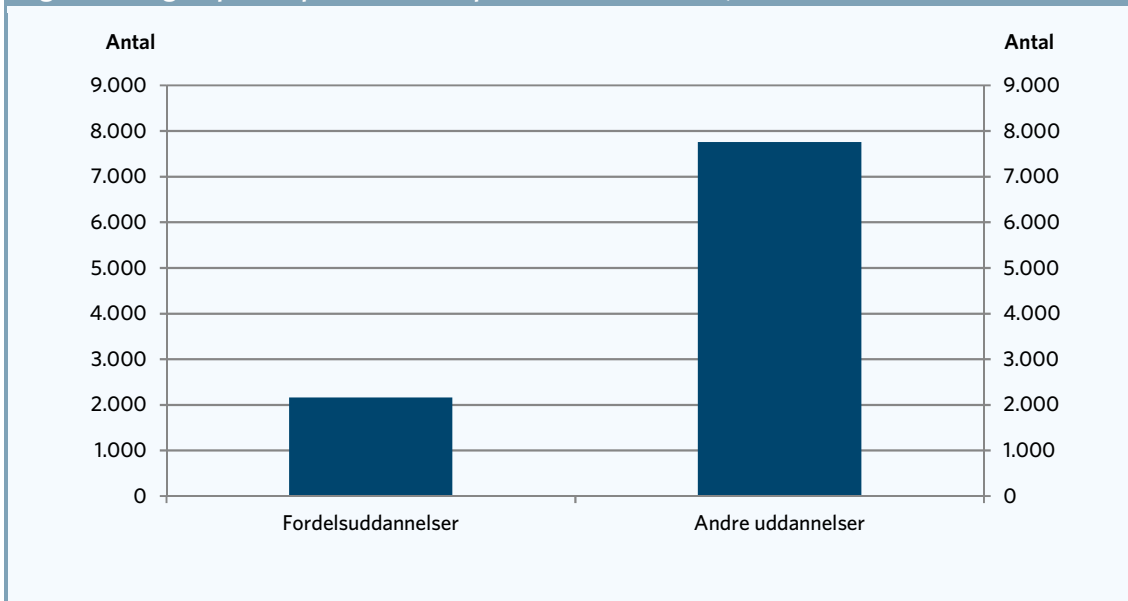
En optælling af praktikpladskøen viser, at cirka hver femte, der mangler en læreplads, er i gang med en såkaldt fordelsuddannelse¹. Det vil sige en erhvervsuddannelse, hvor der forventes at være et stigende arbejdskraftbehov efter endt uddannelse. Det er også en uddannelse, hvor man stiller eleverne i udsigt, at det vil være lettere at finde en læreplads, og at der efter endt uddannelse er gode jobmuligheder. I 2017 var 35 uddannelser en fordelsuddannelse. Det er fx uddannelser såsom smede, slagtere og procesoperatører.

Virksomhederne inden for fordelsuddannelserne har kollektivt tilkendegivet en forpligtelse til at oprette lærepladser til de elever, der fuldfører grundforløbet. Dog er der ikke noget formelt krav om at oprette et bestemt antal lærepladser. Men de arbejdsgivere, der tegner uddannelsesaftaler med elever på fordelsuddannelserne, kan opnå en ekstra økonomisk bonus.

De elever, der går på en af fordelsuddannelserne, burde dermed have bedre chancer for at finde en læreplads. Dog er det stadig hver femte ud af de ca. 10.000 elever, der mangler en læreplads, der går på en af de 35 fordelsuddannelser. Det kan ses af figur 4. Der er altså 2.100 elever, som går på en uddannelse, hvor der er arbejdskraftsmangel på, som ikke har fundet en læreplads i en virksomhed. Ud af de 2.100, der i september 2017 gik på en af fordelsuddannelserne, og som manglede en læreplads i en virksomhed, var 1.400 elever i skolepraktik.

¹ Hvert år udpeger UVM i samarbejde med arbejdsgiverne og de faglige udvalg, hvilke uddannelser, der er fordelsuddannelser. Uddannelserne kommunikerer ud til eleverne og arbejdsgiverne, at de giver et attraktivt førstevalg for dem, der ønsker en erhvervsuddannelse, idet der er tale om uddannelser, hvor der kommer til at mangle faglærte de kommende år. Virksomheder, der udbyder lærepladsaftaler til elever på fordelsuddannelserne får endvidere en bonus, hvis en række yderligere krav er opfyldt. Se mere på www.uvm.dk

Figur 4. Manglen på lærepladser fordelt på fordelsuddannelser, oktober 2017

Anm.: Figuren er lavet på baggrund af de rå data, dvs. ikke sæsonkorrigeret. Der er anvendt CØSA-formål til grupperingen, og der er tale om bruttomanglen, dvs. lærepladssøgende samt elever i skolepraktik. Fordelsuddannelser 2017.
 Kilde: AE pba. Lærepladsstatistikken okt. 2017 (dannet 19-12-17).

På 22 ud af de 35 fordelsuddannelser er der elever, der mangler en læreplads i en virksomhed. Det er eksempelvis inden for gastronomiuddannelser (fx kokke), handelsuddannelser eller træfagenes byggeuddannelser (fx tømre).

Det er trist – både for de unge selv og for samfundet – at tusindvis af unge står uden læreplads. Lærepladsmanglen kan betyde, at mange unge forsinkes på deres uddannelse, men i værste fald kan det også ende med, at de dropper ud af deres uddannelser, fordi en manglende læreplads gør, at de ikke kan fuldføre. Den store mangel på praktikpladser kan også få betydning for, hvor tillokkende det er for unge at begynde på en erhvervsuddannelse.

Det er derfor vigtigt, at virksomhederne opretter flere lærepladser og tager ansvar for at få uddannet den arbejdskraft, der er brug for. Selv der hvor der virkelig er mangel på arbejdskraft er der stadig mange elever, der mangler en læreplads. Vi ved, at der i fremtiden vil komme til at mangle 70.000 faglærte. Virksomhederne må tage et større ansvar, hvis vi skal sikre velkvalificeret arbejdskraft på det danske arbejdsmarked. I sidste ende vil det komme til at gå ud over virksomhederne selv, når de ikke vil kunne få den arbejdskraft, de får brug for. Det er derfor paradoksalt, at mange virksomheder kryber uden om deres ansvar for at uddanne fremtidens faglærte.